

Utbildningsdepartementet
Forskningspolitiska enheten
u.registrator@regeringskansliet.se

Remissvar SOU 2021:32 (dnr U2021/02459)

Linköpings universitet (LiU) har beretts tillfälle att yttra sig över
Pliktmaterialutredningens betänkande SOU 2021:32, *Papper, poddar och ...
Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial*, och lämnar följande
synpunkter.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har LiU följande synpunkter på remissen:

Vi tycker att det är bra att regelverket kring pliktleveranserna sammanförs till en lag och att den syftar till att vara medie-, teknik- och formatoberoende.
Vi instämmer i förslaget att ge uppdraget som pliktansvarig myndighet till Kungliga biblioteket och att Lunds universitet blir ansvarig för reservexemplaret.

Bevarande och insamling

Det är bra att syftet med pliktleveranserna tydliggörs och att flera insamlingsmetoder föreslås.

Det är bra att insamlingen inriktar sig på material som utgör det offentliga samtalet och som gjorts tillgängligt och riktar sig till allmänheten i Sverige
Den långsiktiga finansieringen av det digitala bevarandet berörs inte i någon högre grad i betänkandet; Kungliga biblioteket behöver garanteras tillräckliga medel för detta.

Tillhandahållande

Vi tycker att det är rimligt att minska antalet tryckta pliktexemplar men vi invänder mot att det endast ska finnas två tryckta pliktexemplar i landet.
Eftersom även reservexemplaret ska bevaras bör det inte lånas ut. Det behövs minst tre pliktexemplar för att ge tillgång för övriga Sverige genom fjärrlån, vilket är viktigt inte bara ur ett utbildnings- och forskningsperspektiv utan även från demokratisynpunkt. Pliktleveranserna täcker mycket av det källmaterial som annars kan vara svårt för biblioteken att bevaka och att köpa in.

Med ett utvidgat insamlande kan man tillhandahålla ett större forskningsmaterial. Det är dock viktigt att tillhandahållandet sker på ett rationellt sätt för forskaren, det vill säga att forskaren inte behöver sitta vid en dator på Kungliga biblioteket utan kan sitta vid sin egen arbetsplats.

Insamling av digitala förlagor är en god tanke och underlättar för bevarandet.

Insamlingen kan också lösa problem kring tillhandhållandet om de digitala förlagorna görs tillgängliga för alla i Sverige, oavsett bostadsort.

Avtalslicenser ses i betänkandet som en lösning för tillhandahållande av det digitala materialet. Vi tror inte att licenser ger en långsiktig lösning ute i landet. Såväl politiska som ekonomiska förändringar i samhället kan påverka möjligheten att teckna avtalslicens.

Synpunkter

2.1 Vårt uppdrag

- LiU tycker att det är bra att regelverket kring pliktleveranserna sammanförs till en lag och att den syftar till att vara medie-, teknik- och formatoberoende.

7.1 Syftet motiverar pliktinsamlingen

- LiU instämmer i syftet med pliktleveranserna och tycker det är bra att syftet tydliggörs.
- Det är bra att insamlingen inriktar sig på material som utgör det offentliga samtalet och som gjorts tillgängligt och riktar sig till allmänheten i Sverige. Att släppa kravet på att materialet framställts på svenska, av en svensk upphovsman et cetera är klokt och speglar bättre vår samtid.

7.2 Pliktmaterial som demokratisk resurs

- Insamlingen av digitala förlagor kan lösa problem kring tillhandhållandet om de digitala förlagorna blir tillgängliga för alla i Sverige, oavsett bostadsort. Detta är viktigt ur demokratisynpunkt.

9.1 Pliktinsamling av tre slag

- Det är bra att flera insamlingsmetoder föreslås. Med ett utvidgat insamlande ger man tillgång till ett större forskningsmaterial.

10.4.2 Två exemplar av skrifter

- Vi invänder mot att det endast ska finnas två tryckta pliktexemplar i landet, även om det är rimligt att minska antalet tryckta pliktexemplar från sju. Pliktleveranserna täcker mycket av det källmaterial som annars kan vara svårt för biblioteken att bevaka och att köpa in. Det behövs minst tre pliktexemplar för att ge tillgång för övriga Sverige genom fjärrlån, vilket är viktigt inte bara ur ett utbildnings- och forskningsperspektiv utan även från demokratisynpunkt.

10.6.2 Det som dessutom ska åtfölja skrifter och tekniska upptagningar

- Insamling av digitala förlagor är en god tanke och, som det står i konsekvensbeskrivningen, underlättar den för bevarandet.

15.1 En myndighet ska vara pliktansvarig myndighet

- Vi instämmer i förslaget att ge uppdraget som pliktansvarig myndighet till Kungliga biblioteket.

15.2 Ytterligare en myndighet ska ta emot visst pliktmaterial

- Vi instämmer i förslaget att Lunds universitet blir ansvarig för reservexemplaret. Det är bra att det även i fortsättningen får omtryck.

15.3 Pliktmaterial ska bevaras för framtiden

- En sak som är central men som inte tas upp så mycket i betänkandet rör den långsiktiga finansieringen av det digitala bevarandet. Förmodligen avgörs det framtida bevarandet både av hur pliktlagstiftningen formuleras och av hur stora resurser Kungliga biblioteket beviljas i statsbudgeten. Kungliga biblioteket behöver få tillräcklig finansiering för att kunna leva upp till lagstiftningen, annars finns risk för att det inte klarar av att samla in och bevara de material som lagen kräver
- Eftersom även reservexemplaret ska bevaras bör det inte lånas ut. Det innebär att det behövs minst tre tryckta pliktexemplar.

16.2 Tillhandahållandet kan behöva begränsas för att bevara pliktmaterial

- Det är viktigt att exemplar av alla svenska publikationer även fortsatt tillhandahålls för forskning, men det är också viktigt att tillhandahållandet sker på ett rationellt sätt för forskaren, det vill säga att forskaren inte behöver sitta vid en dator på Kungliga biblioteket utan kan sitta vid sin egen arbetsplats.

16.3.5 Avtal och avtalslicenser

- Avtalslicenser ses i betänkandet som en lösning för tillhandahållande av det digitala materialet. Vi är tveksamma till den lösningen. Licenser är tidsbegränsade, kan variera i kostnad och ger därför inte den långsiktighet som behövs för tillhandahållande av pliktmaterial utanför Kungliga biblioteket. Såväl politiska som ekonomiska förändringar i samhället kan påverka möjligheten att teckna avtalslicens.

Handläggningen av beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av överbibliotekarie David Lawrence efter föredragning av Anna Bladh, förste bibliotekarie/avdelningschef för medieförsörjning och Carina Lindström, bibliotekarie/ansvarig för pliktmaterialhantering. Biträdande professor David Ludvigsson, Institutionen för kultur och samhälle, har deltagit i beredningen av ärendet.

David Lawrence

Anna Bladh Carina Lindström

Sändlista:
Utbildningsdepartementet, Forskningspolitiska enheten
Biblioteksstyrelse
Överbibliotekarien
Internrevisionen
Berörda lokala fackliga organisationer
LiU-Nytt